

Ileana Stana Ionescu: "În bătaia puștii inamicului.."

Sunt actori-spectacol a căror trecere prin civilie e un prilej de fascinație pentru omul de rând. Obişnuieți să extragă mustul din miezul cuvintelor, interviul li se pare un exercițiu absurd: a fixa în rânduri sărace temperamentul exploziv, prezența scenică tumultuoasă și dialogul savuros. În fața acestor actori, reporterul, spectator privilegiat, are o misiune ingrată. Ileana Stana Ionescu mi-a alun-gat, însă, inhibițiile: cu complicitatea unui "coleg de breaslă", a răspuns provocărilor, stărnind ea însăși subiectele, dure roase sau delicate.

A i să te prăpădești de rău, eu n-am făcut Institutul de Teatru. Am vrut să fiu ziaristă. Exista pe lângă Facultatea de Drept o secție de Ziaristică, dar în '54-'55 erau timpuri foarte tulburi. Sunt pe jumătate italiancă, familia mea a fost repatriată în '48. Aveam un dosar nebulos și neconvenabil și de aceea n-am putut să urmez această facultate. Printr-o întâmplare, am ajuns la Reșița, unde am intrat și am rămas în teatru, îndrăgostindu-mă de el pe măsură ce l-am cunoscut mai bine.

Ați parcurs o carieră animată de conflictul dintre o natură comică înăscută și apetența pentru partiturile de substanță dramatică, fiind mult timp ignorată de public și regizori...

Debutul meu la Teatrul Național a fost în *Idiotul* după Dostoievski, în regia maestrului Alexandru Finți, și în *Patima roșie* de Mihail Sorbul. La Piatra Neamț jucasem în *Orfeu în infern* de Tennessee Williams, în regia lui Cornel Todea, pe care-l pretuiesc foarte mult și totuși, nu știu de ce, am fost cantonată mulți ani pe făgașul comic. Abia la venirea lui Andrei Șerban s-a răsturnat puțin balanța. Am avut șansa să fiu distribuită în *Hecuba* din *Troienele* și în *Ranevskaia* din *Livada de vișini*, spectacol pe care, deși n-a avut o presă foarte bună, îl socotesc o experiență extrem de interesantă. Vreau să mărturisesc cu această ocazie că, indiferent de conflictele dintre noi și Andrei Șerban, eu îl consider un magician al teatrului, un om care te fascinează și te cucerește, care e capabil să te țină atent, pasionat și domc de lucru 10 ore din 24. Așa s-a întâmplat în timpul colaborării noastre sub directoratul lui. De la început, interesul, dragostea și venerația mea pentru Andrei Șerban au mers până acolo încât, dacă mi-ar fi propus să mă convertesc la budism, aș fi făcut-o. Din nefericire, încet-încet, dar din voința lui, nu din a noastră, ceva s-a frânt. M-am trezit, nu

mi-au mai plăcut, una sau alta dintre propuneri li și ne-am despărțit. Ca regizor, poate, mai puțin, dar ca director, ca om de teatru, ca valoare a scenei mondiale, a făcut lucruri care m-au durut. Mi-a părut atât de rău, de parcă m-ar fi trădat ființa cea mai dragă; am suferit la fel de mult. Dar, cu toate că mi-a rămas o cenușă în suflet, mi-ar plăcea să mă mai întâlnesc o dată cu Andrei Șerban sub acest soare și să mai putem lucra atât de frumos și de scilipitor ca la *Trilogia antică*.

Până în acel moment fast, mai sperați că vor fi redescoperite resursele dramatice ale talentului dumneavoastră?

N-am pierdut niciodată această nădejde. Viața a fost foarte generoasă cu mine. Mi-a dat ocazia să joc orice, de la compoziție, la vârstă de 25 de ani, până la vulpe și alte viețuți. O paletă extrem de largă. După o asemenea experiență profesională am constatat că pentru mine toate rolurile au fost, de fapt, tot atâtea mari iubiri. Sigur, unele mai generoase, copleșitoare, altele mai puțin importante, dar foarte interesante. Din tinerețe am jucat mult și divers: am debutat la Reșița, unde am stat trei ani, însă marea școală am făcut-o la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, unde am rămas șase ani, o perioadă la care mă gândesc și acum cu nostalgie, ca la cel mai frumos timp al profesiei și al vieții mele. Sigur că după vremea petrecută în provincie, venirea, prin concurs, la Teatrul Național din București a fost o mare victorie și o bucurie. Eram însă atât de sperată și de îngrijo-

rată, văzându-mă înconjurată de toți acei actori și regizori minunați cu care am lucrat: Sică Alexandrescu, Alexandru Finți, Horea Popescu... A fost o viață trepidantă, aproape distrugătoare, pentru că aveam săptămâni în care jucam și în zece spectacole, cu deplasări în toată țara. Eram socotiți o elită și tratați ca atare, chiar dacă se trăia în sărăcie și neajunsuri. Am jucat tot, am făcut tot, ne-am luptat cu toate greutățile, ca să supraviețuim și am făcut-o în chip strălucit. Pentru noi profesia însemna viață, moarte, într-un cuvânt, existență. De fapt, teatrul a mers foarte bine înainte de Revoluție, erau ani extraordinari de buni din punct de vedere calitativ.

Ce anume regretați din acea efervescență, simțind că nu mai poate fi recuperat?

Nu vreau să facem un interviu trist, dar ce se întâmplă acum în teatru este dureros pentru mine. În primul rând pentru că

foto: Sorin

anul trecut am ieșit la pensie – nu numai eu, ci un eșalon masiv de actori ai Teatrului Național. A fost o întâmplare care m-a tulburat, m-a dat peste cap, m-a făcut să devin așa cum nu sunt eu: melancolică, tristă, să-mi pierd optimismul. Vreau să cred că pe ultima sută de metri a partidei mele profesionale se va întâmpla ceva care să-mi aducă din nou raza de speranță, credința că totul este posibil, că totul se poate face.

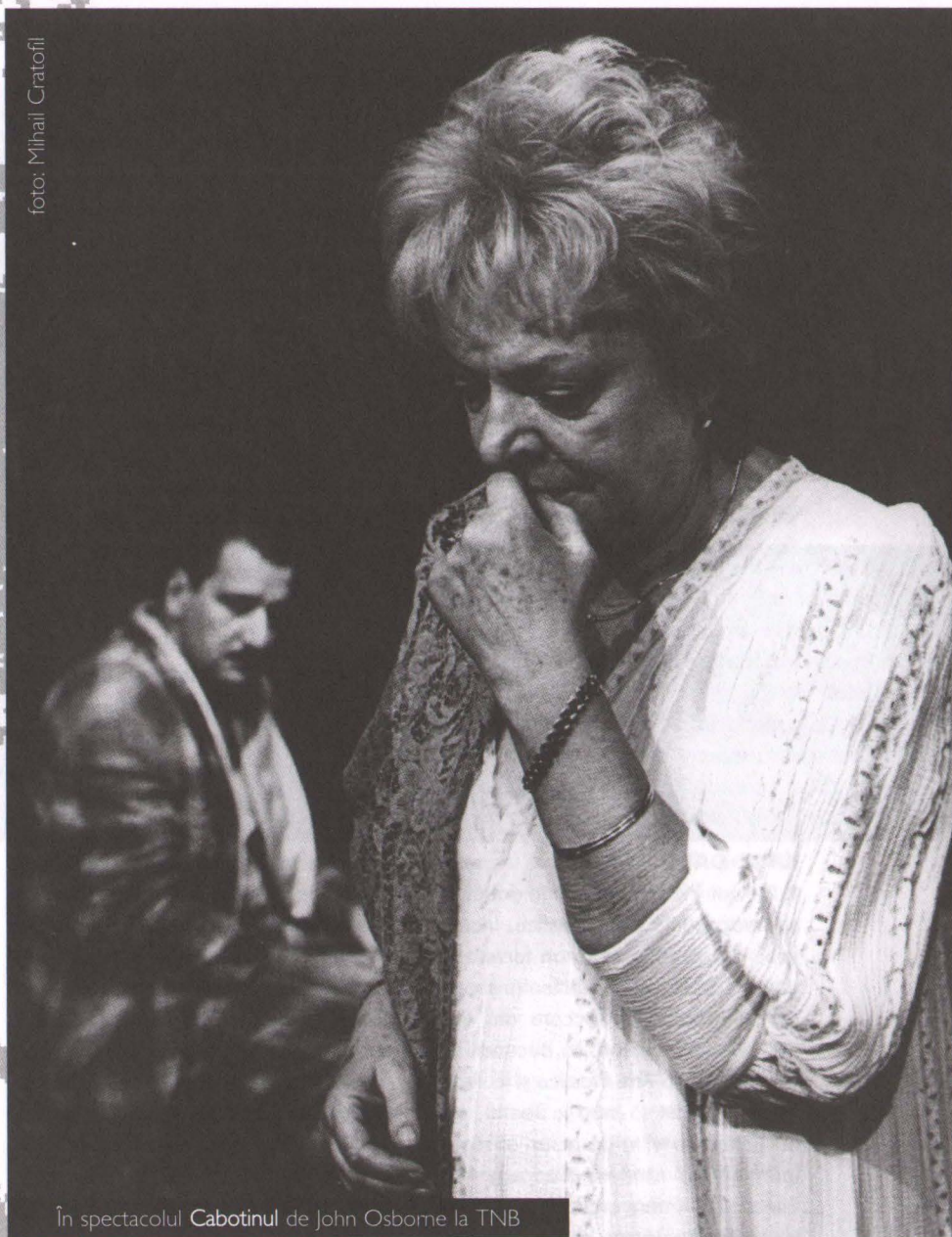
Mărturiseați cândva că vă place să fiți "exploatați", fiindcă aveți o mare poftă de muncă. Cum vă păstrați tonusul atunci când nu aveți de lucru?

În vremea din urmă mi se întâmplă rar, deși speranțele sunt din ce în ce mai palide. E adevărat, perspectivele unora dintre pensionari, în acest moment, par convenabile. Dar, cu timpul, colaborările pot deveni întâmplătoare sau inexistente. Sper ca istoria, care a terfelit aceste generații, să aibă clemența de a le asigura cel puțin securitatea morală și materială pe ultimul sfert de drum. Pe de altă parte, este normal ca tânăra generație să-și ocupe locul pe care-l merită; cei care sunt valoroși vor câștiga partida. Dar, cumva, îmi pare rău, pentru că, deși sunt la vârsta pensiei, mă simt plină de putere și dornică să mai lucrez. În profesia noastră e bine să fii "exploatat", să fii în permanent exercițiu. Nici înainte, când jucam aproape seară de seară, nu mi se părea greu, înrobitor, ci minunat. De aceea, declar cu mâna pe inimă că teatrul este pentru mine teritoriul ideal. Foarte puține lucruri m-au dezamăgit pe scenă. Dincolo de ea încep dificultățile și, poate, chiar dezastrele.

Între debutul sub semnul lui Molière și rolul din Ivanov, pe care îl pregătiți acum cu Alexa Visarion la Teatrul Național, ați fost și Ducesa de York, și Chiriachița, mereu pe muchia dintre comicul autoritar și seriozitate, stăpânind contrariile cu suptele. În ultimul timp v-ați întors spre creațiile de mare anvergură dramatică.

E adevărat. Uite, de exemplu, în **Cabotinul** lui Osborne am o partitură extrem de generoasă. Phoebe Rice este un rol devorator, nimicitor, dar pe care-l aștept cu nerăbdare și drag. O altă întâmplare extraordinară care a intervenit în viața mea a fost **Scrisori de dragoste** de A.R. Gurney, o piesă-lectură minunată, unde joc alături de Mircea Albulescu, în regia lui Mircea Comișteanu. Am avut mari bucurii cu acest spectacol pe care l-am jucat însă destul de rar. Cât despre **O batistă în Dunăre...** pentru mine este un subiect dureros. După dispariția

foto: Mihail Cratoșil

În spectacolul **Cabotinul** de John Osborne la TNB

Leopoldinei Bălanuță, spectacolul a murit... Am avut însă parte de un regizor minunat, Ion Cojar, un pedagog de teatru desăvârșit, cu care m-am întâlnit și în tinerete, la Piatra Neamț, iar apoi am făcut la Teatrul Național un mare succes, **Idolul și Ion Anapoda** de G.M. Zamfirescu, care s-a jucat 11 ani.

Care ar fi secretele genului comic pe care nu vi le-a deslușit, presupun, decât experiența?

Ca în orice meserie, te desăvârșești lucrând. Eu sunt o instinctivă – de fapt, o persoană alcătuită launtric pentru această profesie. Lucrând, am "furat". Dar am avut și norocul de a colabora întotdeauna cu regizori talentați. Un secret totuși ar exista. Să fii permanent tu însuți, sincer, adevărat, să nu calci alături și să nu faci apel la artificii, la trucuri de efect. Maestrul Finți ne spunea: "Puiule, dezinvoltură și spontaneitate în teatru înseamnă trudă grea de luni și ani". Tot ce se face la întâmplare se face bine o dată, dar nu de

zece ori. Calitatea trebuie să rămână la ștacheta fixată, indiferent de indispoziția dintr-o seară. Sigur, când audiența este mare, iar succesul, copleșitor, ești îndemnat să-ți scuturi penele ca o pasăre și să "înflorești" mereu. Comedia este un exercițiu foarte bun. Ea te învață arta tăcerii, unul dintre lucrurile cele mai complicate și mai greu de făcut în teatru (și în film), pentru că trebuie să vorbești cu spatele, cu umerii, numai dintr-o privire, dintr-o respirație. Am avut apoi șansa să fac foarte mult teatru de estradă, colaborând cu Teatrul "Constantin Tănase". Spectacolul de revistă nu este un gen minor, ci o armă puternică și minunată – cu condiția ca textul să fie valoros, iar ideea, majoră. Să fii doar tu, față în față cu publicul, este sinonim cu a fi în bătaia puștii inamicului. Una e atunci când ești înconjurat de colegi și trag toți la rame, și alta când trebuie să marchezi singur punctele.

Andreea Dumitru